

Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet

Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Oslo, 04.12.09

HØRING – ET HELHETLIG DISKRIMINERINGSVERN

Juridisk rådgivning for kvinner, JURK, viser til høringsbrev av 26.06.09 vedrørende *Et helhetlig diskrimineringsvern*. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

JURK gir gratis juridisk rådgivning til kvinner, og vi uttaler oss på bakgrunn av de erfaringer vi har gjort i vår saksbehandling og vårt oppsøkende opplysningsarbeid.

1. Innledning

JURK er enig med departementet om å samle diskrimineringslovgivningen i en lov. Vi har likevel bemerkninger til utvalgte temaer i utredningen.

2. Merknader til de enkelte punkter i høringen

Kapittel 9 – Lovens formål

Formålet med dagens likestillingslov er å fremme likestilling mellom kjønnene. Det er presisert i lovens formålsbestemmelse at loven skal ta særlig sikte på å bedre kvinners stilling.

Utvalget til ny diskrimineringslov foreslår å gjøre formålsbestemmelsen mer nøytral i den nye loven om et helhetlig diskrimineringsvern. Utvalget ønsker ikke at særlige grupper fremheves i lovens formål. Det fremmes et forslag om at det ikke lenger skal stå eksplisitt i lovteksten at lovens formål skal ta særlig sikte på å bedre kvinners stilling. Dette er en endring i forhold til nåværende likestillingslov. Utvalget uttrykker at den nye formålsbestemmelsen ikke skal representere en endring i gjeldende rett. En styrking av kvinners stilling skal innfortolkes i lovens formålsparagraf.

JURK mener den foreslåtte ordlyden i formålsbestemmelsen ikke gir klar nok indikasjon om å fremme kvinners stilling. Dette kan i realiteten gi kvinner en svakere stilling, sammenliknet med gjeldende likestillingslov.

Utvalget bemerker at kvinner fremdeles diskrimineres i større grad enn menn, og har en svakere stilling på mange samfunnsområder. JURK mener derfor at man vil være mest tjent med å uttrykke i formålsbestemmelsen at kvinners stilling skal fremmes, for å oppnå den reelle likestillingen mellom kjønnene loven i utgangspunktet skal søke å fremme. JURK mener forslaget til formålsparagrafen er for generell og vag.

Utvalget mener at den generelle formuleringen av formålsbestemmelsen ikke vil svekke kvinners stilling, fordi dette skal innfortolkes. JURK er skeptisk til at en slik innfortolkning vil bli fulgt i anvendelsen av den nye loven. Spesielt vil vi vise til at ikke-jurister vil kunne ha vanskeligheter med å innfortolke et slikt formål når det ikke fremgår klart av lovens ordlyd. Det er en trend at det legges stadig mer vekt på lovens formålsbestemmelse i tolkningen av lover.

JURK bemerker at det fortsatt gjenstår mye arbeid for å oppnå reell likestilling mellom kjønnene. Vi mener derfor at det fremdels vil være viktig å presisere i lovteksten at kvinners stilling skal fremmes.

Kapittel 10 – Lovens virkeområde

Virkeområdet til dagens likestillingslov bestemmer at loven ikke skal håndheves av Likestillings- og diskrimineringsombudet og Likestillings- og diskrimineringsnemnda når det gjelder familieliv og rent personlige forhold.

JURK vil at dagens formulering i likestillingsloven skal videreføres i den nye diskrimineringslovgivningen, slik at familieliv og rent personlige forhold ikke skal unntas fra lovens virkeområde. Dette skal gjelde for alle diskrimineringsgrunnlagene. Når det eksplisitt står i loven at familieliv og rent personlige forhold skal unntas, kan dette gi en symboleffekt om at diskriminering på disse områdene er akseptert i dagens Norge.

Den gjeldende bestemmelsen i likestillingsloven har ikke blitt påberopt for domstolene, men JURK mener likevel at et slikt vern vil være viktig, selv om det sjeldent eller aldri håndheves. Inkludering av disse områdene i lovens virkeområde vil ha en preventiv og symbolsk effekt. Disse virkningene må ikke undervurderes.

Videre mener JURK at det å unnta familieliv og rent personlige forhold fra lovens virkeområde vil bidra til å innskrenke kvinners vern i forhold til det som har vært gjeldende rett. Etter gjeldende rett er det uklart om domstolene har kompetanse i slike saker. JURK mener at domstolene fortsatt skal ha mulighet til å foreta en avveining i hvert konkret tilfelle.

JURK bemerker at lovgiver regulerer familieliv og rent personlige forhold på mange andre livsområder. Familie- og barneretten er et av mange eksempler på dette. JURK ser derfor ikke at det er problematisk å videreføre dagens vern i likestillingsloven i en eventuelt ny diskrimineringslov.

Kapittel 17 – Målrettede tiltak for å få etniske minoriteter inn i arbeidslivet

I forbindelse med aktivitetsplikten for å jobbe målrettet for å få etniske minoriteter inn i arbeidslivet, kommer JURK med forslag om å se disse reglene i sammenheng med de nye reglene som er ute på høring om nivågradering av obligatorisk norskprøve for innvandrere. Et mulig forslag kan være å sterkt oppfordre eller oppstille en plikt for arbeidsgivere til å innkalle til intervju. Dette må gjelde i de tilfeller der søkeren er kvalifisert og har bestått norskprøve på et nivå og til en karakter som anses tilstrekkelig for den aktuelle stillingen, med mindre gode grunner foreligger for å fravike.

Dette vil være et incentiv for innvandrere til å sikte mot best mulig nivå og karakter på norskprøvene. Prøvene kan da få en bedre status på arbeidsmarkedet. Dette vil også fungere som et forebyggende tiltak i forhold til diskriminering av etniske minoriteter i ansettelsesprosessen.

Kapittel 19 – Graviditetsdiskriminering

JURK stiller seg positiv til utvalgets forslag om å lovfeste et eksplisitt forbud mot å innhente opplysninger om graviditet, familieplanlegging og adopsjon.

JURK mener det er et problem at mange kvinner i dag blir spurt om familieplanlegging og graviditet under ansettelsesintervju. JURK baserer dette på egne erfaringer. Etter dagens regler skal ikke slike spørsmål vektlegges av arbeidsgiver. Hva som i realiteten blir vektlagt når slik informasjon foreligger er vanskelig å fastslå. JURK mener at et slikt forbud vil bidra til å styrke diskrimineringsvernet for kvinner.

Kapittel 22 – Likestillings- og diskrimineringsnemndas kompetanse

Erfaringer fra vår saksbehandling viser at når Likestillings- og diskrimineringsombudet eller Likestillings- og diskrimineringsnemnda har avgitt en uttalelse i kvinners favør, er det vanskelig for kvinner å inndrive et krav om erstatning og oppreisning. Å inndrive et krav gjennom domstolene er økonomisk usikkert, og man kan møte sosiale sanksjoner på arbeidsplassen dersom man anlegger sak mot arbeidsgiver.

Arbeidsgivere som har diskriminert kvinner beklager ofte sin handlemåte, men de er likevel ikke villige til å gi de diskriminerte en økonomisk kompensasjon. I enkelte tilfeller sier arbeidsgivere seg uenige med nemnda og nekter således å rette seg etter nemndas uttalelser.

På bakgrunn av dette etterspør JURK bedre støtteordninger for de som blir diskriminert og som vinner sin sak hos nemnda, slik at de får bistand til å inndrive sitt krav på erstatning og oppreisning. For eksempel kan nemnda gis kompetanse til å føre saker for domstolene selv og

slik avklare prinsipielle spørsmål. På denne måten kan den diskriminerte slippe å være part med den belastningen dette vil medføre. JURK viser til at Forbrukerrådet dekker saksomkostningene til forbrukere slik at de ikke løper noen risiko dersom de ikke skulle få medhold i retten. På tilsvarende vis bør det legges bedre til rette for økonomisk kompensasjon i diskrimineringssaker.

Perspektivet bør også utvides til å omfatte de øvrige diskrimineringsgrunnlagene.

For Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)

Line Johanna Landa Hanøy

Beate G. Tande

Kristin Sannes Hansen

Laddi Singh

Lilly Elvekrok Agerup